

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Veerle Oude Alink	Datum	19 maart 2025
E-mail	Veerle.oudealink1@utrecht.nl	Kenmerk	30179711
Type brief	Voortgangsbrief	Onderwerp	Voortgang Samen Stad Maken
Bijlage(n)	2. (1 onderaan toegevoegd)	Beleidsveld	Samen Stad Maken

Geachte leden van de raad,

In deze brief vindt u informatie over de eerste ervaringen en de monitoring van het nieuwe beleid van [Samen stad maken, Geen Utrecht zonder U!](#) We informeren u ook over het onderzoek naar de financiering van buurtbudgetten, de toezegging over het onderzoeken van de mogelijkheid over 'de natuur als rechtspersoon', een update van de wijkplatforms, de huidige organisatie van Samen stad maken en over de bezuiniging op Samen stad maken.

Dit sluit aan bij de toezeggingen die gedaan zijn tijdens de commissiebehandeling Veiligheid, Bestuur en Financiën (VBF) van de beleidsnota Samen stad maken, *geen Utrecht zonder U!* op 30 mei 2024 en de toezegging tijdens de commissiebehandeling over het uitvoeringsprogramma buurt- en wijkgericht werken op 9 januari 2025.

Tegelijkertijd ontvangt u een voorstel voor nieuwe, kwantitatieve, indicatoren, conform M240/2024 'Samen de stad scherper maken'.

Eerste ervaringen met het nieuwe beleid van Samen stad maken

Onze eerste ervaringen met het nieuwe beleid zijn positief; we merken in gesprekken met ambtenaren en Utrechters dat zowel de leidende principes voor houding en gedrag en het kompas voor zeggenschap een handvat biedt om met elkaar tot een goede aanpak te komen voor de samenwerking met Utrechters. Ook de manier waarop het beleid tot stand is gekomen (op basis van veel gesprekken met veel verschillende Utrechters en ambtenaren) heeft sterk bijgedragen om er nu voortvarend mee aan de slag te kunnen gaan.

Het nieuwe beleid wordt ook concreet toegepast in veel projecten. Daarbij denken wij bijvoorbeeld aan; uitvoeringsprogramma samenwerking met jeugd, samenwerking in het wervengebied, speelplek Begijnkade, toekomst Paardenveld parkeergarage, Niels Bohrweg, Park Leeuwensteijn, leerlingenvervoer, locatie voor grootschalige evenementen, sloop en nieuwbouw van de jongerenhuiskamer aan de Gambiadreef. Er wordt op dit moment aan samenwerkingsplannen met

behulp van het kompas gewerkt voor onder andere P+R Overvecht, Wind op Lage Weide, Axion, Gezondheidscentrum De Meern.

We merken ook dat het toepassen van het kompas voor zeggenschap begeleiding nodig heeft. Daarvoor hebben we een team van ambtenaren getraind die die begeleiding kunnen bieden en de vragen uit het kompas waar nodig nader kunnen toelichten.

Sinds de vaststelling van het nieuwe beleid op 27 juni 2024 is al een aantal eerste concrete vervolgstappen gezet zoals aangekondigd in hoofdstuk 3 'Implementatie en continue doorontwikkeling'. Dit overzicht vindt u in de bijlage.

Monitoring Samen stad maken

In de beleidsnota Samen stad maken hebben we aangegeven dat we elke twee jaar de leidende principes en het kompas voor zeggenschap willen evalueren en de raad een monitor aanbieden waarin de doelstellingen worden gemeten. Het voorstel voor deze monitor ligt nu voor; bij vaststelling door uw raad vormt dit de basis waarop de monitor wordt gemaakt en begin 2026 wordt aangeboden.

De effectindicatoren in het voorstel zijn uitgesplitst naar diverse methoden: Inwonersenquête, vragenlijst bij het Bewonerspanel (incl. straatinterviews), ervaringsonderzoek en deskresearch. Elke methode lichten we onderstaand kort toe:

- Enkele indicatoren zijn afgeleid van vragen uit de Inwonersenquête
- Er is een eerste vragenlijst voorgelegd aan het Bewonerspanel. Met dezelfde vragenlijst zijn ook straatgesprekken gevoerd om ook het ongehoorde geluid op te halen. [De resultaten van deze eerste peiling zijn hier te lezen.](#)
- Het doel van het ervaringsonderzoek is om allereerst tot een geschikte onderzoeksmethode te komen om ervaringen met Samen stad maken bij Utrechters die deelnemen aan samenwerkingstrajecten op te halen. Hierbij denken wij aan een vragenlijst en nemen we de vragenlijst aan het Bewonerspanel als uitgangspunt. Deze vragenlijst willen we finetunen om tot een gestandaardiseerde vragenlijst te komen om ervaringen met Samen stad maken bij deelnemers op te halen, bijvoorbeeld tijdens of na afloop van een samenwerkingstraject. Vervolgens zal deze gestandaardiseerde vragenlijst breed gebruikt worden om de monitor aan te vullen.
- Deskresearch beperken wij tot het bijhouden hoeveel projecten gebruik maken van het Kompas van Zeggenschap en het aantal college- en raadsvoorstellen waar een samenwerkingsverslag is toegevoegd.

Naast de meting op de doelstellingen voegen we een voortgangsbrief toe. Hierin zullen we volgende onderdelen opnemen:

- Een terugkoppeling van het medewerkersonderzoek, onder andere op het punt in hoeverre collega's al buiten het Stadskantoor werken ([amendement 61: Ruimtelijke ontwikkeling doe je in de wijk](#)) en op het punt of medewerkers bekend zijn met de leidende principes en het kompas van zeggenschap en dit ook gebruiken.
- Duiding en interpretatie van de data uit de monitor onder andere met input van de reflectiegroep Samen stad maken en aan de hand van landelijke trends.
- Voortgang op digitale samenwerking, wijkplatforms en samenwerking met jongeren.

- Ervaringen met het maken van samenwerkingsplannen, inclusieve stakeholderanalyses (n.a.v. [A24 Amendement A219 "Begin zo vroeg mogelijk met participatie"](#)) en samenwerkingsverslagen voor een brede belangenafweging door college en raad.
- Voortgang rondom het Bewonersbod, onder andere de af- en toewijzingen en de acties rondom de bekendheid van het instrument (n.a.v. [M50 Een sterk bewonersbod ontstaat niet vanzelf](#))

Verkenning volgend burgerberaad

In de commissie VBF van 15 juni 2023 heeft de wethouder toegezegd dat 'de raad bij het tweede burgerberaad in positie wordt gebracht om een keuze te maken uit meerdere uitgewerkte onderwerpen en dat die selectie van onderwerpen wordt voorbereid door middel van participatie met inwoners van de stad.'

In de [raadsbrief Evaluatie burgerberaad jaarwisseling van oktober 2024](#) bent u geïnformeerd over de verkenning voor een volgend burgerberaad. Hierin benoemden we de verkenning naar geschikte onderwerpen en financiële haalbaarheid hiervan. In Q1 zouden we terugkomen bij de raad wat betreft deze verkenning.

We zijn nog steeds erg enthousiast over het burgerberaad als instrument en willen hier graag een vervolg aan geven in Utrecht door een tweede burgerberaad te organiseren. Vanwege de wens van de raad om een lijstje van meerdere uitgewerkte onderwerpen te ontvangen, is er nog verkend of er een ruimtelijk onderwerp mogelijk was als derde optie (naast 'duurzame consumptie' en 'zorgen voor elkaar'). Deze verkenning binnen Ruimte loopt nog. De straatgesprekken over kansrijke onderwerpen zijn daarom nog niet gevoerd.

Ondertussen is ook de financiële haalbaarheid onderzocht. Op dit moment is het budget van de onderwerpen 'duurzame consumptie' en 'zorgen voor elkaar' niet toereikend genoeg om nu te kunnen starten met een burgerberaad. Ook niet via planontwikkelingsbudget of externe financiering.

Wij koersen op de start van een volgend burgerberaad na maart 2026. Dit heeft te maken met het ontbreken van financiering, maar ook met de timing rondom de gemeenteraadsverkiezingen. Op het moment dat een raad in 2025 besluit om een burgerberaad te starten over een bepaald onderwerp en dus 'politiek-bestuurlijk mandaat afgeeft', dan is het aan een volgende gemeenteraad (na de verkiezingen van 2026) om de adviezen al dan niet over te nemen. Het is een afbreukrisico dat deze 'nieuwe' raad de adviezen niet overneemt, omdat zij niet zelf het onderwerp hebben gekozen en niet zelf hun mandaat hebben gegeven.

Daarom onderzoeken we de start van een volgend burgerberaad in 2026. Hierin nemen we 'duurzame consumptie' en 'zorgen voor elkaar' nogmaals op als kansrijke onderwerpen naast een onderwerp in het ruimtelijk domein en onderzoeken we hoe we een burgerberaad financieel mogelijk maken.

Natuur als rechtspersoon

We hebben u in de commissievergadering VBF van 30 mei en raadsvergadering van 27 juni 2024 [toegezegd](#) te zullen onderzoeken wat het concept van rechtspersoonlijkheid voor de natuur inhoudt en daarvoor contact te zoeken met o.a. de gemeente Eijsden-Margraten.

Het toekennen van rechten aan de natuur is een discussie die momenteel op veel plekken wordt gevoerd. Er is een aantal voorbeelden waar de natuur de status van rechtspersoon heeft gekregen,

zoals Mar Menor in Spanje en de Whanganui rivier in Nieuw Zeeland. Daar komt een voogd op voor hun rechten. In Nederland zijn hiervan nog geen voorbeelden, maar zien we wel verschillende initiatieven om rechten te geven aan de natuur, zoals bijvoorbeeld voor de Maas, de Noordzee en de Waddenzee. In november 2021 stuurden we u [een raadsbrief](#) over het initiatief om natuurgebied Amelisweerd rechtspersoonlijkheid te geven. In die raadsbrief schrijven we dat we in de bestaande situatie voldoende mogelijkheden zien om de natuur te beschermen. Zo zijn we constant in dialoog met belangengroepen en brengen we de verschillende geluiden en belangen in kaart. Dat is ook in lijn met de nota Samen stad maken, waarin we aangeven te kiezen voor een brede belangenafweging. In de beleidsnota hebben we groepen benoemd waar we extra moeite voor doen om de ongehoorde stem te betrekken. Daarbij is ook de stem van natuur en klimaat opgenomen.

Het toekennen van rechten aan de natuur is gezien de bestaande wet- en regelgeving en de verschillende bevoegdheden van de gemeenten, provincies en het rijk juridisch ingewikkeld. Het vraagt om aanpassing in de landelijke wetgeving. Een aantal gemeenten in Nederland gaan de mogelijkheden hiervoor onderzoeken. Zo hebben de gemeenten Groningen en Eijsden-Margraten hier ambtelijke capaciteit en middelen vrijgemaakt om dit te onderzoeken. Zij komen in de loop van 2025 met resultaten hiervan. In Amsterdam wordt onderzoek gedaan naar een zoöp, een organisatie-model waarbij de belangen van niet-menselijk leven worden vertegenwoordigd. Wij hebben zelf niet de mensen en middelen om te starten met een onderzoek en wachten daarom de uitkomsten van bovenstaande onderzoeken af.

Verkenning financiering buurtbudgetten

Buurtbudgetten zijn één van de middelen die Utrechters hebben om meer eigenaarschap en zeggenschap te nemen over hun buurt. Utrechters beheren zelf een budget en bepalen samen met de buurt waar het aan uitgegeven wordt. Dit is mogelijk via het Initiatievenfonds tot een bedrag van €35.000,-. In buurten met een buurtagenda kan dit worden aangevuld met middelen uit de buurtagenda. We zien dit als een waardevolle mogelijkheid die we graag willen behouden. Op verzoek van de raad hebben we de afgelopen periode onderzocht of buurtbudgetten ook uit andere middelen dan het Initiatievenfonds of de buurtagenda gefinancierd kunnen worden en of buurtbudgetten verder gestimuleerd kunnen worden.

We zien in de praktijk dat er weinig gebruik wordt gemaakt van buurtbudgetten. Daarnaast zijn eerdere pilots niet onverdeeld positief en vereisten ze veel ambtelijke inzet. Eind 2025 hebben we een vragenlijst uitgezet op Denk Mee (zie bijlage). Daaruit blijkt dat een meerderheid van de Utrechters die de vragenlijst hebben ingevuld buurtbudgetten een goed idee vindt (72,9%), maar wel tot een bedrag onder de €35.000,- (87,1%). Ook zien we dat weinig respondenten zélf een buurtbudget willen beheren (10,6%) en zijn er veel zorgen over de besteding van de middelen wanneer de gemeente dit te veel uit handen heeft. De behoefte naar buurtbudgetten is ook uitgevraagd bij de wijkplatforms, waar op één wijkplatform na, is aangegeven dat er geen behoefte aan is maar er wel zorgen over zijn.

Dit zou betekenen dat er op verschillende plekken in de begroting financiële ruimte vrijgemaakt moet worden, wat uiteindelijk niet wordt besteed als er geen buurtbudget rond dat thema of die buurt wordt aangevraagd. Dat past niet bij de manier waarop wij realistisch willen begroten. Bovendien zijn verschillende budgetten op verschillende plekken in de begroting minder overzichtelijk dan een budget op één plek, waar domein overstijgende initiatieven uit kunnen worden gefinancierd. Het vormgeven van een nieuwe financieringsmogelijkheid uit de bestaande begroting zal ook ambtelijke inzet vragen. Met de bestaande capaciteit van Samen stad maken moeten we prioriteren. Gezien vooral de geringe behoefte in de stad, en ook de grote bezuinigingsopgave waar we op dit

moment voor staan en de reeds bestaande mogelijkheid van buurtbudgetten gaan we hier de komende jaren niet mee aan de slag.

Het Initiatievenfonds is voor Utrechters een laagdrempelige, snelle en toegankelijke manier en biedt de huidige kaders voldoende ruimte voor de behoefte uit de stad. Een voorbeeld daarvan is het al langer lopende Buurtfonds Rivierenwijk. Daarnaast zijn er ook andere mogelijkheden voor Utrechters om meer zeggenschap en eigenaarschap te nemen, zoals een bewonersbod of door nieuwe manieren van gelijkwaardige samenwerking tussen de gemeente en Utrechters. Zoals aangegeven in de Voorjaarsnota 2024 onderzoeken we op dit moment ook of het overlaten van werkzaamheden aan inwoners en ondernemers kan leiden tot meer verantwoordelijkheid over hun eigen leven en omgeving en een bezuiniging. Daar komen we op terug in de Voorjaarsnota 2025. We kiezen ervoor de bestaande mogelijkheid voor buurtbudgetten via het Initiatievenfonds te handhaven, waar nodig aangevuld met middelen uit de buurtagenda. Ook verspreiden we een handreiking om Utrechters te inspireren hiermee aan de slag te gaan.

Update wijkplatforms

In de beleidsnota beschrijven we de waardevolle rol die wijkplatforms in onze stad vervullen. Als gemeente hebben we een duurzame relatie met de Utrechters in het wijkplatform, ze spelen een belangrijke verbindende rol in de wijk en geven gevraagd en ongevraagd advies. In september 2024 stuurden we u de [raadsbrief Update Wijkplatforms](#) met daarin een uitgebreide update. In de bijlage [Stand van zaken Wijkplatforms](#) staat een overzicht per wijk. De beleidsontwikkeling van de wijkplatforms is onderdeel van Samen stad maken, daarom informeren wij u hierover in de raadsbrieven over de voortgang van Samen stad maken.

De wijkplatforms zijn voortdurend in ontwikkeling. Zo heeft na het versturen van de laatste raadsbrief Wijkcoöperatie Griftstroom aangegeven de rol van wijkplatform in Noordoost op zich te willen nemen. Zij nemen die rol over van het Wijkplatform Noordoost dat eind 2024 formeel is opgeheven. In Vleuten- de Meern zijn twee goed bezochte sessies georganiseerd waarin we met bewoners de behoefte en mogelijke rol van een wijkplatform in de wijk verkenden. Tijdens de laatste bijeenkomst heeft vrijwilligersorganisatie 'Buren voor Buren' (voorheen WIL in je buurt) aangegeven dat zij kansen ziet om hun dienstverlening uit te breiden naar een wijkplatform(funcitie). Dit idee werken ze de komende tijd verder uit met een groep enthousiaste wijkbewoners. Daarnaast zijn er twee stedelijke sessies georganiseerd van het Kennis- en leernetwerk waarbij er ook met elkaar is gedineerd. Tijdens de bijeenkomst in oktober op het Stadskantoor is onder andere een gesprek gevoerd over buurtbudgetten en de lessen uit het burgerberaad. Op de bijeenkomst in februari op Wijkbureau West zijn uitgebreid ervaringen van de wijkplatforms gedeeld van het afgelopen jaar, is samenwerking tussen de wijkplatforms op een inhoudelijk onderwerp verkend en is een initiatiefnemer aangesloten die in verschillende wijken in gesprek gaat met bewoners.

Huidige organisatie Samen stad maken

Zoals ook in de beleidsnota is aangegeven zien wij Samen stad maken en democratische vernieuwing als een structurele opgave voor de hele gemeente Utrecht. Dit vraagt dan ook structurele borging in de organisatie.

De afgelopen maanden zijn flinke stappen gezet in de organisatie van Samen stad maken. Er is een kernteam gevormd dat verantwoordelijk is voor de ontwikkeling, monitoring en bijstelling van het beleid, een leer- en ontwikkelaanbod, communicatie en bestuurlijke besluitvorming. Dit kernteam

Datum 19 maart 2025
Ons kenmerk 30179711

bestaat inclusief de programmadirecteur Samen stad maken uit ongeveer 5,5 fte en wordt betaald vanuit het programma Betrouwbare overheid (doelstelling 'Betrokken Utrechters').

Daarnaast is er een programmateam actief met daarin per (betrokken) organisatieonderdeel een linking pin die verantwoordelijk is voor de implementatie van het beleid in het eigen organisatieonderdeel en om aan te geven wat er nodig is om de gewenste beweging te maken. De organisatieonderdelen Ruimte, Vastgoedorganisatie Utrecht, Marketing & Communicatie, Wijken, Bouwen aan sociaal, Openbare Orde en Veiligheid, Vergunningen, Toezicht en Handhaving en Volksgezondheid zijn op dit moment vertegenwoordigd in het programmateam. De inzet per linking pin is gemiddeld een dag in de week voor Samen stad maken en dat maakt het totaal op ongeveer 2 fte. De inzet van deze linking pins wordt betaald uit de desbetreffende begrotingsonderdelen van deze organisatieonderdelen.

Tot slot zijn wij gestart met de opzet van een pool voor Samen stad makers. De mensen uit deze pool kunnen uit afdelingen verspreid over de hele organisatie komen. Zij worden ingezet bij projecten en passen hier het beleid van Samen stad maken in de praktijk toe. Dat kan gaan om het geven van advies, maar ook om de uitvoering zoals gespreksleiding, helpen bij straatinterviews, etc. Naast inzet van de pool passen ook de omgevingsmanagers het beleid van Samen stad maken toe in hun werk. De inzet van de medewerkers uit deze pool wordt betaald uit de desbetreffende projecten. De afgelopen jaren is relatief veel extern ingehuurd voor samenwerking met de stad (participatie). Met het instellen van deze pool investeren wij nadrukkelijk in het versterken van het eigen ambtelijk vakmanschap op Samen stad maken en wordt regulier en structureel werk uitgevoerd door eigen medewerkers. Daardoor kunnen wij externe inhuur terugdringen.

Bezuiniging op Samen stad maken

Tijdens de commissievergadering over het beleid van Samen stad maken is toegezegd om de effecten van de voorgestelde bezuinigingen van €149.000 inzichtelijk te maken en hoe dit tot mogelijke bijstellingen zou kunnen leiden in het beleid door de raad. Na de commissievergadering is de [motie 360 Ontzie Plan Einstein en Samen stad maken zoveel mogelijk](#) aangenomen. Deze motie roept om de bezuiniging grotendeels (€100.000) terug te draaien en hiervoor dekking te zoeken binnen het programma Aantrekkelijke groene leefomgeving & Erfgoed. Deze motie heeft een doorwerking vanaf 2026 en zal daarom nader uitgewerkt en betrokken worden bij de integrale afweging van de Voorjaarsnota 2025. Wij kunnen u daarom pas na de Voorjaarsnota 2025 informeren over de effecten van de bezuinigingen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Bijlage: overzicht eerste concrete vervolgstappen (in volgorde zoals opgenomen in het beleid in hoofdstuk 3 'Implementatie en continue doorontwikkeling').

- We zijn een reflectiegroep van betrokken Utrechters gestart;
- We zijn gestart met de uitwerking van amendement 61: 'Ruimtelijke ontwikkeling doe je in de wijk' door faciliteiten beschikbaar te stellen vanuit Samen stad maken aan de organisatie om laagdrempelig benaderbaar te zijn in de wijk én een verdiepende training Samen stad maken aan te bieden met o.a. gespreksvaardigheden
- Als doorontwikkeling van de voormalige participatieleidraad, hebben we een openbare samenvatting gemaakt van het beleid die beschikbaar is op utrecht.nl
- We hebben een online loket (intranet) gemaakt voor ambtenaren om het ambtelijk vakmanschap te vergroten en met elkaar en van elkaar te leren.
- We hebben een nieuwe verordening gemaakt waarin ook het Utrechtse bewonersbod is opgenomen en ter besluitvorming aangeboden aan de raad;
- In het Utrechts Planproces Gebiedsontwikkeling zijn afspraken gemaakt hoe en wanneer relevante stakeholders betrokken worden. Dit ook naar aanleiding van het amendement A219 'Begin zo vroeg mogelijk met participatie'. Op deze manier is geborgd dat er direct vanaf de start door zowel gemeente als ontwikkelaars wordt samengewerkt met Utrechters, onder regie van de gemeente.
- De instructie voor college- en raadsvoorstellen voor de participatieparagraaf is aangepast. Dit heet vanaf nu de paragraaf 'Samen stad maken', omdat het over meer dan participatie gaat.
- We hebben concrete richtlijnen (format) gemaakt voor het samenwerkingsplan en -verslag op basis van een inclusieve omgevingsanalyse en voor het openbaar en toegankelijk publiceren daarvan
- We hebben de verschillende rollen die betrokken zijn bij samenwerkingstrajecten in de organisatie helder beschreven;
- We zijn gestart met het opzetten van een pool van Samen stad makers om de cultuurverandering van onderop concreet in de verschillende projecten vorm te geven.
- We hebben de samenhang met andere gemeentelijke opgaven die gericht zijn op het hoe (een andere manier van werken) en op 'contact met de stad' verbeterd. Denk hierbij aan samenwerking met inclusie en diversiteit, buurt- en wijkgericht werken en menselijke maat.
- We hebben alle trainingen vernieuwd en maken een grote ronde langs afdelingen binnen de gemeente om medewerkers te informeren over het nieuwe beleid.
- We zijn gestart met de doorontwikkeling van online tools voor samenwerken met de stad, onder andere bij het digitale DenkMee-platform.
- We zijn gestart met een uitvoeringsprogramma voor samenwerking met jongeren. Dit sturen wij de raad in het tweede kwartaal van 2025 toe.
- We wisselen met andere gemeentes ervaringen uit; op aanpak van samenwerking en op sturing en organisatie.